

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 OSLO

Deres ref
2015/3706

Vår ref
16/5901-

Dato
11.2016

Høring - Rapport fra arbeidsgruppen for utarbeiding av forslag til ny bistandsinstruks

Vi viser til Forsvarsdepartementets brev av 13. oktober 2016.

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har forelagt saken for Statens strålevern som har forvaltningsmyndighet blant annet etter forurensingsloven og atomenergiloven. HODs merknader til saken er basert på innspill fra Strålevernet.

Merknader

Selv om Norge ikke har reaktordrevne fartøy og ikke har rutinemessig transport av radioaktivt materiale til sjøs, blir norske farvann frekventert av både reaktordrevne fartøy og last med radioaktivt materiale. I tillegg er det kjent at det i fremtiden vil gå slep av flytende kjernekraftverk langs kysten.

Rapporten fastslår at maritime kontraterroroperasjoner står i en særstilling fordi det er uavklarte roller mellom politi og forsvar. Dette er bekymringsfullt med henblikk på de nevnte transporter av radioaktivt materiale, inklusive fremtidig slep av flytende kjernekraftverk og reaktordrevne fartøy. Det er månedlige anløp av reaktordrevne fartøy til norsk farvann og norske havner. Disse anløpene er militære fartøy fra forsvarsallierte stater. I tillegg kan russiske båter ha gjennomfart og teoretisk sett også behov for nødhavn eller shelter i en ekstremisituasjon. Det kan tenkes at det ikke er ønskelig med utenlandsk personell om bord på disse fartøyene, og at forsvarspersonell ikke vil godtas, selv ikke i en kritisk situasjon som f.eks. ved behov for kontraterroraksjoner.

Det kan være utfordrende å håndtere en kontraterroraksjon på reaktordrevne isbrytere. Disse fartøyene er, i tillegg til militære fartøy, statseide, og inngrepskonvensjonen vil ikke være gjeldende. Fartøy med radioaktiv last vil i større grad antas å være i privat eie og kan underlegges aksjoner hjemlet i inngrepskonvensjoner. Disse fartøyene har gjennomført fra Europa eller Russland (St. Petersburg og omegn) til nord-vest Russland (Murmansk og omegn) gjennom norsk territorium og kan ha med seg betydelige mengder radioaktiv last. Tilsynelatende er disse fartøyene også uten eskorte som kan avverge eventuelle angrep. Det kan ikke utelukkes at fartøyene følges av ubåter. Det kan også tenkes at disse fartøyenes forsvar er at lasten er ukjent, og at grupper som kan tenkes å ha ønske om å angripe fartøyet ikke vil være klar over lasten. Dette kan være en risikabel strategi i og med at fartøy og last vanligvis er under tung beskyttelse når det ligger til kai. Tung beskyttelse av skip og last kan være en indikator for fiendtlige grupper om at lasten kan være interessant.

Ut fra det ovenfor nevnte påpeker Strålevernet at det kan være behov for maritime kontraterroroperasjoner mot fartøy som tilhører fremmed stat og hvor inngrepskonvensjonen ikke gjelder. Slike fartøy har nødvendigvis ikke tilstrekkelig forsvarskapasitet til å kunne beskytte seg selv. Det vil kreve både politiske og diplomatiske avklaringer før en eventuell aksjon kan iverksettes. Maritime kontraterroroperasjoner mot reaktordrevne fartøy eller fartøy med radioaktiv last må mest sannsynlig gjennomføres raskt for å redusere risiko for en hendelse. Strålevernet er bekymret over at det er uklart hvem som har ansvar for maritime operasjoner, og påpeker at det er svært viktig at dette avklares for å sikre en rask og god respons. At politiets anmodning om bistand fra Forsvaret får en kort og direkte linje til Forsvarets operative hovedkontor (FOH) slik at man ikke mister verdifull tid på avklaringer på flere nivå, anser Strålevernet som positivt.

Med vennlig hilsen

Siv Wurschmidt (e.f.)
avdelingsdirektør

Tone Kurås
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.